

Henrik Muusfeldt

NYHOLM en historisk vandring



Sænummer af
Marinehistorisk Tidsskrift
2010

NYHOLM

en historisk vandring

Særnummer af Marinehistorisk Tidsskrift udgivet af Selskabet

ORLOGSMUSEETS VENNER /
MARINEHISTORISK SELSKAB

i anledning af Flådens 500 års
jubilæum

Redaktion:

Henrik Muusfeldt (tekst)

Søren Nørby

Trine Kjems

Layout: Tom Wismann

Illustrationer: Hvis ikke andet er
angivet Marinens Biblioteks arkiv.

ISBN: 87-991490-9-5

EAN: 9788799149094

**Eftertryk er kun tilladt med tydelig
kildeangivelse.**

Tryk:

Glumsø Bogtrykkeri A/S

Tlf.: 5764-6085, ISO 14001,

Svanemærkelicens 541-445

Henvendelse vedr. medlemskab se
foreningens hjemmeside:

www.marinehist.dk

Links:

www.modelbyggerlaug

www.flaadensskibe.dk

INDHOLD

| | |
|---|----|
| Nyholm | 3 |
| Holmens Historie | 3 |
| 1. Elefanten og fregatten | 5 |
| PEDER SKRAM | |
| 2. Rigets Flag | 6 |
| 3. Batteriet Sixtus | 8 |
| 4. Nyholms Hovedvagt | 10 |
| 5. Marinekasernen | 11 |
| 6. Holmens Arrest | 13 |
| 7. Nyholms Mastekran og torpedobåden SEHESTED | 14 |
| 8. Planbygningen | 16 |
| 9. ”Bræddehytten” og ”Radiostationen” | 17 |
| 10. Spanteløftbygningen | 18 |
| 11. Stoppebommen | 20 |
| 12. ”Kontorhuset” | 21 |
| 13. Gamle Østre- og Vestre Takkeladshus | 24 |
| 14. Sømineværkstedet | 26 |
| 15. Søminevæsenets Kontorbygning | 28 |
| 16. Henrik Gerners Plads | 29 |
| 17. Søværnets Dykkerskole | 33 |
| 18. Søværnets Officersskole | 34 |
| 19. Bradbænken og ubåden SÆLEN | 38 |
| 20. Vej- og personnavne | 40 |

Omslag:

Forside: Nyholm 2006,

Bodil Hallstrøm Aasted

Marinens Biblioteks arkiv

Bagside: Nyholms Mastekran

Tom Wismann

Nyholm – En historisk vandring

Holmens Historie

Ordet Holmen er en gammel fællesbetegnelse for de områder i København, hvor Flådens skibe dels blev bygget og dels blev udrustet, vedligeholdt og repareret.

Omkring 1550 blev der i København anlagt et Orlogsværft på Bremerholm. Området var beliggende langs havnen mellem Holmens Kirke og Nyhavn. Det blev i 1690 suppleret med og efter-

hånden erstattet af de anlæg, som opførtes på det område vi i dag kalder Holmen. Bremerholm fik navnet Gammelholm. Området blev anlagt nord for Christianshavn og øst for Frederiksstad. Regnet nordfra består Holmen af øerne Nyholm, Frederiksholm med Dokøen og Arsenaløen. Endvidere hørte dele af fæstningslinien Nyværk samt Margretheholm til Holmens område.



Kort med alle øerne og Orlogsværftet fra 1941. Nyholm er øen længst til venstre (den nordligste). De andre øer er Frederiksholm, Dokøen, og Arsenaløen.

Ved forsvarslovene af 1950 og 1951 indførtes gennemgribende forandringer af forsvarrets ordning. Marine- og Krigsministeriet blev sammenlagt til et Forsvarsministerium, og Søværnskommandoen etableredes uden for dette. Som producerende virksomhed udskiltes Orlogsværftet fra søværnet og blev direkte underlagt ministeriet, mens Flådestationen (der var kun én), Søartilleriet, og Søminevæsenet samt de nyoprettede institutioner Televæsenet og Navigationsvæsenet kom under Søværnskommandoen. Det samme gjorde den tidligere Materielinspektion, nu Skibs- og Maskininspektionen, der beholdt direktøren for Orlogsværftet som chef, og derved blev den nære kontakt mellem Søværnet og værftet fastholdt.

De nye love bevirkede, at man langt om længe kunne gå i gang med en række, til dels allerede planlagte og stærkt tiltrængte anlægsarbejder på Holmen.

I 1989 blev der truffet politisk beslutning om, at søværnet skulle rømme Holmen bortset fra Nyholm og den vestlige del af Arsenaløen. Flåden samt de væsentligste dele af værksteder og magasiner m.v. blev flyttet til flådestationerne i Frederikshavn og Korsør, som var taget i brug omkring 1960. Orlogsværftet blev nedlagt sidst i 1980'erne. De rømmede dele af Holmen anvendes i dag til kulturelle formål samt boligområder.

Nyholm er i dag et historisk område med fredede og bevaringsværdige bygninger som vedligeholdes og søges holdt intakte med hensyn til udseende og udformning. Der værnes om bygningerne, da de er en del af Danmarks og Flådens nationale historie.

1. Elefanten

Kajstykket Elefanten er bygget op omkring lineskibet ELEFANTEN, som blev sænket i 1728 for at danne basis for en opfyldning af området. Længs Elefanten er fregatten PEDER SKRAM forøjet.



Fregatten PEDER SKRAM læns "Elefanten".

Fregatten PEDER SKRAM blev som den ene af to fregatter af PEDER SKRAM-klassen søsat den 20. maj 1965 fra Helsingør Skibsværft og indgik i Flådens tal den 25. maj 1966. Ved deres fremkomst vakte fregatterne PEDER SKRAM og HERLUF TROLLE stor international opmærksomhed ved at være de første orlogsskibe i sin størrelse med en kombineret gasturbine og diesel-fremdrivning.

Fregatterne strøg kommando den 4. januar 1988 og siden hen blev fregatten PEDER SKRAM oplagt læns Elefanten som museumsskib.



PEDER SKRAM før omarmeringen 1976-79.

2. Rigets Flag

Det blev i 1784 bestemt, at der på Kastelsvolden ud mod Københavns Red skulle rejses en flagmast til rigets officielle flag. Kastellet skulle derefter modtage og besvare salutter for flaget fra besøgende orlogsmænd (krigsskibe), hvilket tidligere påhvilede vagtskibet på reden. Ordningen viste sig imidlertid uhensigtsmæssig, og det fastsattes ved kgl. resolution af 16. ju-

ni 1788, at flaget skulle placeres på og saluttering ske fra Batteriet Sixtus. Flagmasten anbragtes på batteriets nordøstre hjørne. Da den siden blev maskeret af B&Ws værftsanlæg på Refshaleøen, traf man i 1930erne bestemmelse om at flytte flagmasten til batteriets vestlige ende, hvor også salutkanonerne er anbragt. Her hejstes flaget første gang den 2. april 1938.



Rigets flag på halv den 6. februar 1941 - en af de få gange dette er sket bortset fra ved Majestætens død og Langfredag.

Rigets Flag hejses hver dag ved solopgang, hvor det normale er kl. 0800 eller ved solopgang, hvis denne finder sted efter kl. 0800. Flaget nedhales ved solnedgang. I sommermånederne salutes først kl. 0800, mens flagets nedhaling altid bliver saluteret på samme tidspunkt.

Rigets Flag sættes kun på halv stang Langfredag og ved Regentens død. Det kan dog sættes på halv ved særlige omstændigheder, som det skete i 1941 og i 1996. Den 6. februar 1941 beordrede Christian X flaget på halv, da tyskerne tog Flådens seks torpedobåde af DRAGEN-klassen. Den 11. august 1996 gik flaget på halv, da kisten med Forsvarschef, admiral Hans Garde, som var omkommet i et flystyrt på Færøerne, kom hjem til Danmark. Med om bord var også kisterne med hans hustru, hans stab og flyets besætning.



Salubatteriet Sixtus og Rigets Flag 2004.

3. Batteriet Sixtus



Salutafgivelse i anledning af H.M. Dronning Elizabeth IIs statsbesøg den 16. maj 1979.

I 1685 blev Christiansholms regelmæssige og afrundede befæstningsanlæg udvidet med en nordløbende vold med syv åbne bastioner. Disse bygninger, suppleret af den nye voldrække, er mod nord afsluttet af batteriet Quintus, og tæt vest herfor af batteriet Sixtus. Sammen med det grundsatte orlogsskib ELEFANTEN gav Nyholm som et vinkel anlæg mod nord og øst en god beskyttelse.

De gamle kanoner på batteriet stammer fra skruefregatten NIELS JUEL (1856-

-1879), skruekorvetten HEIMDAL (1857-1886) og hjuldampskibet GEJSER (1845-1879).

Søværnet overtog i 1945 et stort antal 75 mm Panzerabwehrkanone, de såkaldte Pak-kanoner, i skibsaffutage. Fire kanoner opstilledes som salutkanoner på Sixtus. Disse kanoner benyttes eksempelvis, når Dronningen går officielt om bord i kongeskibet DANNEBROG om foråret og i land om efteråret. Endvidere ved afgivelse af salut for fremmed nations flag.

Salutskydning er et symbol på fredelige hensigter. Når orlogsskibe mødtes til søs, eller når fremmede orlogsskibe anløb fremmed havn, skød de deres kanoner tomme for at vise, at de ikke ville kæmpe. Salutten er også tegn på respekt, når kongelige personer og admiraler hilses med salutter.

Til den daglige afgivelse af salut ved flagets hejsning og nedhaling er opstillet 2 stk. salutkanon M/69, baseret på dele af 40 mm maskinkanon M/36. Batteriet Sixtus omkranser Marinekaseren, bygget 1908-10. På det østlige hjørne af batteriet Sixtus ses en mindestøtte rejst i 1804 over kaptajn J.C. Schrödersee - en af heltene fra Slaget på Reden den 2. april 1801.

Kaptajn Schrödersee meldte sig frivilligt om bord i blokskibet INDFØDSRET-TEN for at overtage kommandoen efter kaptajn Thura, der var faldet i kampen. Schrödersee blev ramt af en kugle og dræbt i samme øjeblik, han betrådte faldrebet på blokskibet. Støtten er formet som en splintret undermast i et linieskib.

(Inskription på mindestøtten)

*Afkræfted – paa lange Sygeleye – opflammet – ved et Blik af –
Danmarks Frederik – med Fyrstens Bifaldsraab – indviet –
foer J.C. Schrödersee – fra dette Sted – bekjent med Krigers Død –
den skjønneste – for eget Fædreland – i Møde – den 2den april 1801*



Batteriet Sixtus med mindestøtten for kaptajn Schrödersee.

4. Nyholms Hovedvagt

Nyholms første hovedvagt lå i batteriet Neptunus, i dag batteriet Sixtus. På grund af befæstningens omlægning, men også på grund af ælde, måtte denne vagtbygning nedrives. Frederik greve Danneskiold-Samsøe, Intendant for Marinen, den tids Marineminister, indleverede derfor et forslag til en ny hovedvagt og fik i februar 1744 bemyndigelse til at lade en sådan opføre på den nyopfyldte del af Nyholm, midt for Elefantens østlige ende.

Hovedvagten er en af Nyholms smukkeste bygninger. I det særprægede, måske lidt overdimensionerede tårn med kongekronen øverst, er anbragt et

ur, som i sin tid blev skænket Sø-Etaten af Frederik V. Uret, der er fra 1753, er stadig i brug. Det kostede 320 rigsdaler og blev udført af urmager Peter Mathiesen.

Tårnets kongekrone har i øvrigt skaffet bygningen navnet ”Under Kronen” i daglig tale.

Chefkontoret er indrettet med møblement fra kongeskibet SLESVIG og anvendes som modtagelsesværelse i forbindelse med officielle besøg. Endvidere anvendes Nyholms Hovedvagt af chefen for Søværnets Operative Kommando i forbindelse tjenstlige meldinger.

Nyholms Hovedvagt opførtes i 1744-45 af bygmester Philip de Lange, som også menes at have udført tegningerne til den. (Frank Horn 2008)



5. Marinekasernen

Allerede i 1902 rejstes spørgsmålet om bygning af et kaserneanlæg for det menige mandskab, hvis indkvarteringsforhold i diverse kaserne-skibe blev anset for utidssvarende. I de følgende år undersøgtes, om nogen eksisterende bygning på Holmen ville kunne indrettes til formålet. Det var ikke tilfældet og det blev besluttet at udarbejde et projekt til en trefløjet ka-

sernebygning øst for Nyholms Hovedvagt. For ikke at dominere Hovedvagten blev Søværnets Kaserne placeret helt op til Sixtus Vold og med sydfløjens gavl op til Arresthuset, samt med en administrationsbygning som pendant hertil ved gavlen af nordfløjen. Byggeriet stod på fra 1908-10 og kaserne blev taget i brug den 20. juni 1910.

Marinekasernen har form som et fladt U. Udfor nordfløjen anes kaserne's administrationsbygning og udfor sydfløjen arresten. Midt i kasernegården ses et mindesmærke for Slaget på Reden i 1801. I dag benyttes bygningen ikke som kaserne, men som "Hotel" for forsvarets personel, der har ærinde i København. (Tom Wismann 2000)





Administrationsbygningen. (Frank Horn 2008)



Mindesmærke, 2. april 1801. På 100-års dagen for Slaget på Reden blev der udskrevet en konkurrence om et nyt mindemærke for de faldne. Konkurrencen blev vundet af Thorvald Bindesbøll og mindesmærket blev opstillet på Kastellet's flagbastion i 1902. I forbindelse med reetablering af Kastellet's voldanlæg besluttedes det at flytte mindesmærket til kasernegården.

(Frank Horn 2008)

6. Holmens Arrest

Arresthuset blev opført i 1891 og erstattede brugen af kaserneskipenes utidssvarende arrestrum. Bygningen blev kaldt ”stenhuset” og var på sit særlige område en betydelig forbed-

ring og tjente sit formål som arrest frem til 1973. Efter ”Holmens udflytning” har arresten været benyttet som museumsmagasin. Arresthuset er under indretning til ”Ubådsmuseum”.



Holmens Arrest (Frank Horn 2008)

7. Nyholms Mastekran

Vejr, vind og slid havde gjort fabriksmester Knud Nielsen Benstrups Mastekran på Elefanten så brøstfældig, at den måtte udskiftes. Det var oprindeligt tanken at erstatte den med en lignende konstruktion samme sted, og et projekt hertil var tiltrådt af Konstruktionskommissionen.

Imidlertid mente admiral Suhm, at kranen skulle være indmuret og at den i øvrigt burde opsættes ved siden af Spantehuset på Nyholm. Han lod derfor Philip de Lange udarbejde et pro-

jekt, som han forelagde Konstruktionskommissionen i 1747.

Den nye mastekran er fantastisk ingeniørkunst for sin tid. Det er Frederik V's Mastekran og kongens monogram, der kan ses på den side af kranen, der vender ud mod havnen, og ikke som mange fejlagtigt benævner den: Christian IV's Mastekran.

Af selve kranen ser man kun udhængt. Kranen står inde i den skalmur som den ydre bygning udgør. På kranens udlæg er plankerne alene holdt

Nyholms Mastekran omkring 1900.



sammen af tovværk for at sikre den nødvendige elasticitet, der kunne sætte kranen i stand til at følge skibsmasternes bevægelser oppe i højden, ligesom kranfoden er frit hængende i luften understøttet af kranens fire ”ben”. Kranen har en løfteevne på 20 tons og

en højde på 40 meter, så de store master på lineskibene kunne løftes på plads.

Nedenfor mastekranen, er torpedobåden SEHESTED normalt fortøjet. Torpedobåden overgik i 2001 til Statens Forsvarshistoriske Museum.



Torpedobåden SEHESTED under gang.

Torpedobåden SEHESTED blev søsat fra Frederikshavn Værft den 17. oktober 1977 som den niende af 10 torpedobåde af WILLEMOES-klassen. SEHESTED indgik i Flådens tal 19. maj 1978 – 23. oktober 2000 og er således den sidste danske torpedobåd, der i lige linie kan føres tilbage til Danmarks første egentlige torpedobåd; TORPEDOBÅD NR. 4 fra 1879. Navneændring til HAJEN i 1882. Torpedobåden SEHESTED var sammen med de øvrige torpedobåde en del af grundstammen i Danmarks koldkrigsforsvar.

8. Planbygningen

Foruden takkeladshusene øst og syd for bedderne på Nyholm, opførtes i 1741 et spantehus nord for bedding nr. 1. Heri fremstilledes spanteskabeloner i fuld størrelse som forlæg til spanter, udhugget i svært egetømmer.

Ved spantehusets sydside rejstes en udsigtspavillon af træ, hvorfra den kongelige familie kunne overvære skibenes søsætninger.

Huset blev revet ned i 1764, og i stedet opførtes på samme plads og tæt op til Nyholms Mastekran en af Philip de Lange tegnet Planbygning med tvedelt tag. Den blev gjort så stor, at der samtidig kunne hugges og samles spanter til to orlogsskibe. Ved dens sydlige gavl skulle der, som ved dens forgænger,

placeres en pavillon til brug for kongefamilien, når den ønskede at overvære skibenes søsætning.

Et projekt til en ny pavillon blev forelagt af arkitekt Jardin, og hans elegante, nyklassicistiske søjlepavillon blev fint indkapslet i Planbygningen. Pavillonen var hyppigt i brug, indtil den i 1875 blev nedrevet.

I 1913 mistede Planbygningen sit oprindelige tag, da den skulle tjene som kulgård. Senere har bygningen været benyttet som eksercerhus og indendørs skydebane indtil bygningen, som følge af ”Holmens udflytning” og afståelse af faciliteterne på Frederiksholm, blev indrettet som Holmens nye idrætshal.



Planbygningen har dannet ramme omkring TV-serien “Ørnen” (Frank Horn 2008)

9. ”Bræddehytten” og ”Radiostationen”

Mellem Marinekasernen og Spante-loftbygningen finder man i dag to mindre træbygninger. Den ene er ”Bræddehytten”, der tidligere var KFUM’s orlogshjem, og i dag fungerer om aneks til cafeteriaet. Den anden træbygning er ”Radiostationen”. Udviklingen af trådløs telegrafi bevirkede, at der på Frederiksholm lidt syd for Eksercer- og Gymnastikhuset i 1908 opførtes en radiostation, og ved siden af denne rejstes krydserfregatten FYENS stormast som stationens antenner. Den sommerhuslignende radiostation var som flåderadio i brug helt frem til tiden efter 2. Verdenskrig.

Den gule træbygning med udskæringer og fantasifuld bemaling var Danmarks og sandsynligvis verdens første flåderadiostation. Bygningen, der i en årrække anvendtes som ”idrætshytte” ved idrætsanlægget på Frederiksholm, skulle egentlig være nedrevet i forbindelse med den store udflytning fra Holmen, men ved venlig donation fra en privatperson blev bygningen bevaret for eftertiden, og fremstår nu i sin fulde glans på Nyholm. Bygningen huser nu ”radiomuseet OXA”.



”Radiostationen” huser nu et radiomuseum (Frank Horn 2008)

10. Spanteloftbygningen

I forlængelse af Gamle Østre Takkeladshus finder vi Spanteloftbygningen. Bygningen, der var det første bindingsværkshus på Nyholm, blev opført langs kanalen mod Quintus. Det var et såkaldt Materialhus beregnet til opbevaring og konservering af ”Planker og andre Skibsmaterialer”.

Spantehuset, der var opført, hvor Planbygningen i dag er beliggende, holdt kun nogle få år. Huset forfaldt hurtigt, og da det også viste sig nødvendigt at skabe bedre forhold for arbejdet med tildannelse af spanteskabeloner, og da det samtidig var ønskeligt at skaffe overdækket oplagsplads til Flådens chalupper, besluttede man sig for et erstatningsbyggeri. I den nye bygning skulle der indrettes chalupskure i underetagen og etagen over skulle rumme et stort afslagningsgulv; et spanteloft, deraf navnet Spanteloftbygningen.

Bygningen skulle naturligvis ligge tæt ved vandet, og man valgte den plads, hvor Materialhuset fra 1721 lå. Materialhuset blev nedrevet, og på stedet, helt ud til Søminegraven, blev det nye spantehus opført i 1742-43 af tømmer fra det nedrevne Kgl. Ridehus ved

Københavns Slot.

Bygningen hørte oprindeligt med til det kompleks af huse, der grupperede sig omkring byggebeddingerne og rummede værksteder, spanteloft og kontorer i tilknytning til skibsbyggeriet.

Huset stod færdigt i 1743, og i den nordlige del af den smukke røde bindingsværkbygning, indrettedes kontorer til fabrikmesteren og ekvipagemesteren.

Spanteloftet var i brug indtil skibsbyggeriet på Nyholm blev nedlagt i 1926. Herefter rømmedes bygningen, og der sattes nye vinduer i. Chalupportene blev afblændet og der indrettedes kontorer i stuetagen og på første sal.

Bygningen har ligesom Gamle Østre Takkeladshus været i uafbrudt anvendelse siden dets opførelse. Indtil udgangen af august 2004 husede bygningen en del af staben ved Søværnets Taktik- og Våbenskole og i april 2005 etablerede Forsvarets Personeltjeneste sig på Nyholm, bl.a. i Spanteloftbygningen. I 2009 flyttede Forsvarets Personeltjeneste ud af bygningen, som herefter har stået ubrugt.



Spanteloftbygningen 2010 (Frank Horn 2008).

Her ses bygningen sandsynligvis i 1950erne. Til venstre på husets langside kan skimtes "Stoppebommen" og i højre side af billedet ses "Kontorhuset".



11. Stoppebommen



Stoppebom (Frank Horn 2008)

Stoppebommen, som står ved Spanteloftbygningens nordvestre hjørne, er et minde om skibsbyggeriet på Nyholm. Den hørte til bedding nr. 1 og var fastgøringspunkt for de trosser, som skulle bremse afløbsfarten på skibe under søsætning. Den blev benyttet sidste gang ved søsætningen af ubåden DRYADEN herfra den 3. juni 1926. På den store græsplæne, "Marsmarken", lå i sin tid i alt tre byggebeddinger. I dag er der indrettet idrætsanlæg og pladsen anvendes også som helikopterlandingsplads.

DRYADEN blev bygget på Orlogsværftet og søsat den 3. juni 1926. Første kommandohejsning fandt sted den 1. september 1927. Ubåden blev overført til reserven i 1942 og sænket på Nyholm den 29. august 1943.



12. ”Kontorhuset”

I den nordlige ende af Gamle Østre Takkeladshus blev der i 1801 tilbygget en noget højere kontorbygning for skibsbyggeriet.

Man nedrev et antal meter af takkeladshuset og ”påklitrede” et moderne ”kontorhus”, der blandt andet skulle huse Direktøren for Orlogsværftet. Fra taget af kontorbygningen, hvor man havde ladet opføre et lille simpelt tårn af træ, kunne direktøren så med kikkert ”overvåge” værftsarbejdere og funktionærer, som arbejdede på byggedingerne skråt overfor.

”Kontorhuset” har i tidens løb været anvendt til forskellige formål. Indtil 1883 blev bygningen benyttet som skibsbyggeriets administrationsbygning og i begyndelsen af det 20. år-

hundrede husede kontorbygningen den daværende Søværnets Officersskole, ikke at forveksle med vore dages officersskole.

Senere husede ”kontorhuset” i mange år Fenrikskolen og senere Søværnets Specialofficersskole. Siden 1996 har bygningen været hjemsted for RM65 (Regnskabsmyndighed 65) og Søværnets Registreringshold. Ved nedlukning af Søværnets Taktik- og Våbenskole blev begge tjenester overført til Søværnets Materielkommando.

I april 2005 etablerede Forsvarets Personeltjeneste sig på Nyholm, bl.a. i ”kontorhuset”. I 2009 flyttede Forsvarets Personeltjeneste ud af bygningen, som herefter har stået ubrugt.

Kontorhuset (Frank Horn 2008)





Nyholm (Christian Würgler Hansen)



Nyholm 2006 (Bodil Hallstrøm Aasted)

- | | |
|---|--|
| 1. Elefanten og fregatten PEDER SKRAM (s. 5) | 11. Stoppebommen (s. 20) |
| 2. Rigets Flag (s. 6) | 12. "Kontorhuset" (s. 21) |
| 3. Batteriet Sixtus (s. 8) | 13. Gamle Østre og Vestre Takkeladshus (s. 24) |
| 4. Nyholms Hovedvagt (s. 10) | 14. Sømineværkstedet (s. 26) |
| 5. Marinekasernen (s. 11) | 15. Søminevæsenets Kontorbygning (s. 28) |
| 6. Holmens Arrest (s. 13) | 16. Henrik Gerners Plads (s. 29) |
| 7. Nyholms Mastekran og torpedobåden SEHESTED (s. 14) | 17. Søværnets Dykkerskole (s. 33) |
| 8. Planbygningen (s. 16) | 18. Søværnets Officersskole (s. 34) |
| 9. "Bræddehytten" og "Radiostationen" (s. 17) | 19. Bradbænken og ubåden SÆLEN (s. 38) |
| 10. Spanteloftbygningen (s. 18) | |

13. Gamle Østre- og Vestre Takkeladshus

Gamle Østre Takkeladshus beliggende langs Søminegraven på Spanteloftvej blev bygget i to trin. Første del, der var næsten 80 meter lang, opførtes i 1723. En kommissionsbetænkning fra 1726 førte til, at huset blev forlænget 60 meter sydefter. Samtidig opførtes et lignende hus langs Nyholms sydside og omtrent vinkelret på Gamle Østre Takkeladshus. Denne bygning, Gamle Vestre Takkeladshus, er beliggende på Takkeladsvej.

Disse to huse, der stod færdige i 1729,

skulle rumme takkelagen fra oplagte skibe. I dag er de Nyholms ældste bygninger med ordet ”Gamle” foran navnene.

Den vinkelformede placering skyldes, at de to bygninger blev opført uden om de daværende byggebeddinge.

Bygningerne har nogenlunde bevaret den oprindelige ydre form. Dog blev der i 1858 ført en sporvej gennem Gamle Vestre Takkeladshus, der desuden blev lidt afkortet i den østlige ende.



Gamle Østre Takkeladshus (Frank Horn 2008)

Gamle Østre Takkeladshus har været i uafbrudt brug siden 1723, og har således også rekord på det område.

De kønne gulkalkede bindingsværkshuse med røde tegltag gør også i dag god fyldest om end til helt andre formål, og Gamle Østre Takkeladshus er med sine 130 meter Danmarks læng-

ste bindingsværksbygning.

I april 2005 etablerede Forsvarets Personeltjeneste sig på Nyholm, bl.a. i Gamle Østre Takkeladshus. Forsvarets Personeltjeneste flyttede ud af bygningen i 2009, hvorefter den har stået ubrugt.



Gamle Vestre Takkeladshus. Her ses delingen af huset, hvorigennem der førtes en sporvej (Frank Horn 2008)

14. Sømineværkstedet

De første indledende forsøg med miner blev taget op af hæren i 1866, og der oprettedes en Sømineafdeling under hærens daværende Ingeniørkorps.

Minerne var kabelminer, ladede med krudt, og tændingen foretoges ved elektrisk strøm. Søartilleriet gennemførte forsøg med stangtorpedoer og med slæbetorpedoer og i Østrig blev der samtidig gennemført forsøg med den Luppis-Whitehead'ske selvbevægende torpedo, hvis konstruktionshemmelse kun kunne erhverves ved køb.

I 1869 blev spørgsmålet om køb af en selvbevægende torpedo taget op, og det resulterede i oprettelsen af en Sømineafdeling for Flåden. Flådens aktive Søminevæsen blev oprettet i

1872 og blev indledningsvis placeret i lokaler i "Kontorhuset" på Nyholm. Søminevæsenet kom til at bestå af to afdelinger; Ingeniørbataljonens Sømineafdeling, der havde til opgave at varetage det passive minemateriel og Flådens Sømineafdeling, der skulle varetage det aktive minemateriel. Man talte om "Det passive Søminevæsen", og "Det aktive Søminevæsen". I 1878 var arbejdet med mine- og torpedomateriellet kommet så vidt, at det blev besluttet at oprette et samlet Søminevæsen under Orlogsværftet. Den afdeling, som havde med torpedoer at gøre blev placeret i Gamle Østre Takkeladshus. Sømineafdelingen fik domicil på Quintus på den anden side af Søminegraven.

Sømineværkstedet (Frank Horn 2008)





Quintus efter ulykken den 23. november 1951. Midt i billedet øverst ses tydelige skader på Gamle Østre Takkelladshus på Nyholm.

Det var her 11 miner eksploderede i et armeringsværksted den 23. november 1951 og udløste Holmen Katastrofen, hvor 16 personer mistede livet, heraf var de 14 brandfolk og 2 fra Søværnet, medens 78 personer blev såret.

Ekspllosionen var så voldsom, at den kunne høres over det meste af København.

Sønden for Gamle Østre Takkelladshus udvidedes i årene 1882-93 det såkaldte "Whitehead-magasin" i flere trin og

det kompakte og ikke særlig elegante bygningskompleks fik betegnelsen Søminevæsenets Værksteder. Indtil udflytningen til Kongsøre pr. 1. januar 2004 har Søværnets Minørtjeneste benyttet bygningerne til kontorer, skolestuer og ikke mindst den historiske minesamling. Også Marinens Bibliotek har haft til huse i Sømineværkstedet på Henrik Gerners Plads. I dag har Søværnets Officersskole indrettet en navigationssimulator i bygningen.

15. Søminevæsenets Kontorbygning

Søminevæsenets pladsbehov voksede, og dets ledelse fik som nævnt midlertidigt anvist lokaler i "kontorhuset", mens der på området syd for Gamle Vestre Takkeldshus blev bygget en til formålet speciel indrettet kontorbygning. Bygningen blev taget i brug af Søminevæsenet i 1888.

Det forøgede antal opgaver, som i øvrigt blev pålagt Søminevæsenet efter 2. Verdenskrig gjorde det også nødvendigt, at bygge en ny fløj med

tegnestuer og kontorer. Omkring 1970 blev Søminevæsenet sammenlagt med Søværnets Materielkommando, hvorefter bygningen i en årrække var eskadrebygning for Fregateskadren og tilbygningen husede fra 1958 Undervandsbådseskadren. Efter "Holmens udflytning" huser bygningen i 2010 Lokalstøttecenter København og Bornholms ledelse (tidligere Marinestation København) samt MP-station København.



Søminevæsenets tidligere kontorbygning huser bl.a. i dag chefen for Lokalstøttecenter København og Bornholm (Frank Horn 2008).

16. Henrik Gerners Plads

På sydsiden af Nyholm, hvor vejen i dag løber mod Refshalevej, blev der i 1881 bygget en række jernskure, hvori de mindre torpedobåde blev halet på bedding mellem togterne for bådenes reparation og konservering. Senere blev skurene også benyttet til eftersyn af ubåde. Torpedobådsskurene blev

nedrevet i 1965 og i en årrække var der anlagt en parkeringsplads på stedet. Efter "Holmens udflytning" og omlægning af vejanlægget er der opført en flagmast samt placeret galionsfiguren fra lineskibet DANNEBROG (1853-1875) på Henrik Gerners Plads.



Flagmasten på Henrik Gerners Plads (Frank Horn 2009).



Galionsfiguren fra linieskibet DANNEBROG. I baggrunden ses Sømineværkstedet (Frank Horn 2009)

Linieskibet DANNEBROG var Danmarks sidste linieskib. Skibet blev ombygget til panserklædt fregat i 1862 ved hvilken lejlighed galionsfiguren blev taget i land. Figuren symboliserer Danmarks stærke vilje til at forsvare det danske flag. Galionsfiguren peger enten på flaget med en højtidelig mine, eller mod himlen ud fra legenden om at Dannebrog faldt ned fra himlen under et slag i Estland i 1219.

Linieskibet DANNEBROG (1853-1875) udgik af Flådens tal i 1875, men tjente som kaserneskip til 1894. Indledningsvis var galionen opstillet foran Kontor- og Folkebygningen på Frederiksholm, (hjørnet af Danneskiold-Samsøes Allé og Philip de Langes Allé), men flyttet til Henrik Gerners Plads i forbindelse med "Holmens udflytning".

Endvidere ses en mindsten over militært og civilt personel, der faldt under den tyske besættelse under 2. Verdenskrig. Mindestenen var indtil udflytning

gen fra Holmen placeret lige inden for Værftsbrovagtten, men er som så mange andre historiske effekter og mindesmærker reddet for eftertiden.



Mindesten for faldne i perioden 9. april 1940 – 5. maj 1945 (Frank Horn 2008)

I området mellem Eskadrevej og P. Løvenørns Vej ser man flere bygninger, der alle havde tilknytning til Torpedobådsafdelingen. I årene 1878-79 opførtes torpedomagasin, i årene 1910-16 etableredes torpedobådsbroerne stikkende ud fra Eskadrevej (broerne blev fjernet efter "Holmens udflytning"), endvidere opførtes torpedobåds-kamre, et torpedomagasin og en Ubådsdepotbygning.

I årene 1941-51 opførtes torpedoværk-

stedet på Nyholm. Bygningen er ofte kaldet den "savtakkede". Ved Torpedoværkstedets udflytning til Torpedostation Kongsøre blev bygningerne i en periode anvendt som elektronikværksted.

Da Torpedobådseskadren flyttede til Flådestation Korsør i 1992 blev bygningerne taget i brug af Søværnets Teknikskole, siden 2006 af Søværnets Specialskole og bygningerne benyttes i dag af bl.a. Søværnets Teknikkursus.



Den "savtakkede" (H. Muusfeldt 2010)

17. Søværnets Dykkerskole

Søværnets Dykkerskole, der uddanner såvel civile som militære dykkere, har til huse i det gamle materielhus beliggende på hjørnet af Takkeladsvej og Henrik Spans Vej. Huset blev opført i 1824 til erstatning for to gamle skure. Som det ses opførte man, med respekt

for området, bygningen i egebindingsværk i samme stil som Gamle Vestre Takkeladshus. Bygningen indeholder bl.a. en stor dykkertank, hvor dykkere stifter deres første bekendtskab med det våde element.

En af bygningerne der udgør Søværnets Dykkerskole.

(Frank Horn 2008)



Dykkerskibet LÆSØ var i mange år et vigtigt element i uddannelsen ved Søværnets Dykkerskole, og ses her langs kaj foran skolen. LÆSØ udgik af Flådens tal i efteråret 2009.

(TomWismann 2009)

18. Søværnets Officersskole



Hovedindgang med klokkestabel og to kanoner i rappertor (Frank Horn 2008).

Som en repræsentant for den nyere arkitektur rejser Søværnets Officersskole sig syd for ”Marsmarken”, som en moderne bygning i sten og glas fra 1938.

Foran skolen står en klokkestabel med klokken fra NIELS JUEL og to eksemplarer af Flådens standardkanon, som blandt andet indgik i bevæbningen på skruefregatterne JYLLAND (1862-1908), SJÆLLAND (1860-1885) og NIELS JUEL (1856-1879).

Siden sin oprettelse i 1701 havde Søofficersskolen, oprindelig Søkadetakademiet, haft adskillige domiciler. Skolen har haft til huse på Bremerholm, i Ope-

rahuset på hjørnet af Bredgade og Fredericiagade nu Østre Landsret, på Amalienborg i Frederik VIII's Palæ, i Den Søbøtterske Gård, nu Bredgade 76, i skolebygningen på Christiansholm og fra 1869 i Nyboders tidligere pigeskole i Gernersegade. Skolen i Gernersegade var efterhånden blevet for lille, og man valgte at lade en ny bygning opføre på Nyholm.

Byggeriet påbegyndtes i august 1938 og skolen skulle bestå af tre sammenbyggede fløje. En vestlig hoved- og undervisningsfløj med indgang og forhal mod nord og undervisningslokaler mv. liggende øst og vest for en stor



Top: Hovedindgang

*Th: Ankeret fra
panserfregatten
PEDER SKRAM*

*Nederst: Aula set
fra syd.
(Frank Horn 2008)*



aula med glasvæg mod syd. Mod øst en idrætsfløj og mellem de to fløje en indkvarteringsfløj. Skolen var dengang indrettet som kostskole, og skolen skulle stå færdig den 1. september 1939, men på grund af den spændte udenrigspolitiske situation kunne skolen først tages i brug i oktober 1939. Først den 1. februar 1940 var alle arbejder afsluttet og Søofficersskolen kunne da for første gang disponere

over en bygning, som var opført til dens formål. På grund af krigen blev den officielle indvielse udskudt og fandt først sted den 7. januar 1946.

Galionsfigurerne ved Søværnets Officersskole stammer fra skruefregatten SJÆLLAND (1860-1885) og skruekorvetten DAGMAR (1861-1901). Ankeret ved skolens hovedindgang er fra panserfregatten PEDER SKRAM (1866-1885).



Galionsfiguren fra skruefregatten SJÆLLAND er placeret ved nordgavlen af Søværnets Officersskole på hjørnet af Bradbænken og Henrik Spans Vej. Figuren symboliserer Sjællands frugtbare agerbrug i form af en stærk og sund udseende kvinde med forgyldt kornneg i højre hånd og en plov i venstre. På hovedet bærer hun flettede kornaks. (Frank Horn 2009)



Skruetorveten DAGMAR var i mange år kadetskib og betragtedes overalt som et af de smukkeste sejlskibe i verden. Galionsfiguren var i mange år opstillet ved den østlige mur i forgården til Kadetskolen i Gernersgade. Ved skolens flytning til Holmen blev den placeret ved den nye skolebygning vestfacade. Figuren forestiller Danmarks middelalderdronning, som også var skibet navn. Hendes navn Dagmar betyder "den smukke mø". Dagmar var gift med Valdemar Sejlr.

*Galionsfiguren fra skruetorveten DAGMAR.
(Frank Horn 2009)*

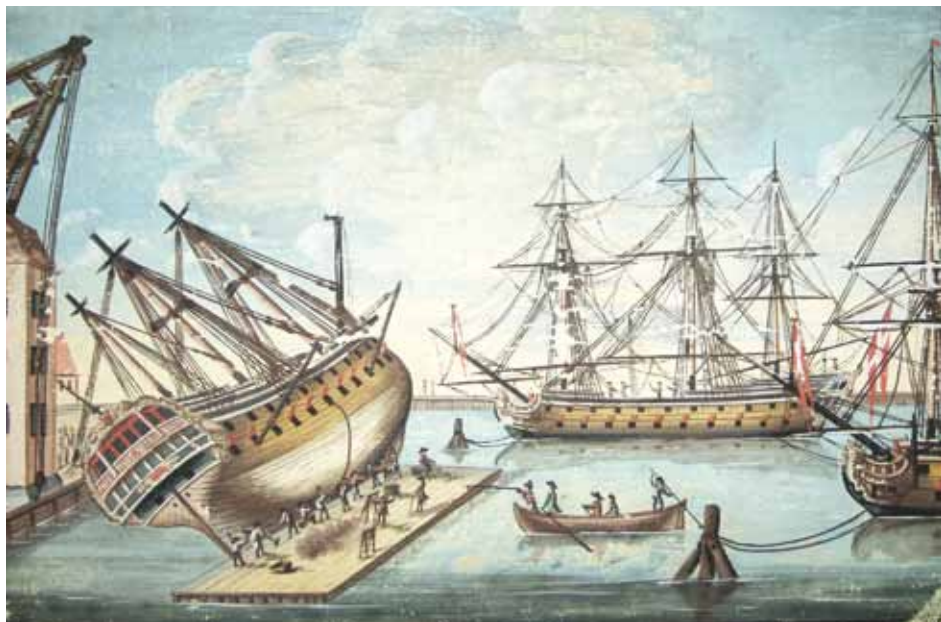


19. Bradbænken

I forbindelse med modernisering af bedding nr. 2 i 1734 anlagde man en dæmning i vandet uden om beddingens vestlige ende. Da arbejdet var færdigt, bevarede dæmningens nord- og sydsider af moler. Den nordlige blev siden benyttet som bradbænk, et navn der nu knytter sig til et kajstykke fra årene 1928-30 på dette sted. Bradbænken var det sted, hvor træskibene blev halet

om på siden med trosser (kølhalet), således at man kunne brade (tjære) bunden.

På Bradbænken blev ubåden SÆLEN opstillet i december 2004. SÆLEN er den sidste danske ubåd. I forbindelse med Forsvarsforliget i 2004 blev det besluttet at nedlægge det danske ubådsvåben. Dermed var 95 års dansk ubådshistorie forbi.



Scene fra Flådens Leje ved Nyholm. Et 50-kanoners-skib er krænget over ved Bradbænken under Mastekranen. Arbejdere fra Holmens Faste Stok er fra en pram i færd med at foretage reparationer under skibets vandlinie. I baggrunden et andet skib med samme antal kanoner. Muligvis er det orlogsskibene FYEN og NELLEBLADET, begge løbet af stabelen 1746 (Gouache af Clement Mogensen Rønneby, Orlogsmuseet)

Ubåden SÆLEN i Bahraíns Havn (Søværnets Operative Kommando 2003)



Ubåden SÆLEN blev bygget i Tyskland i 1965 til den norske marine. Den indgik i det danske søværn i 1990, men efter at være forlist ved Hesselø samme år, under en bugsering fra København til Århus, kunne SÆLEN først i 1993 indgå i aktiv tjeneste.

I kølvandet på Kosovo-krisen i 1999 moderniseredes SÆLEN, således at ubåden var klar til indsættelse i varmere farvande. Efter terrorangrebet den 11. september 2001 deltog SÆLEN i NATOs overvågning i Middelhavet. Kort før krigen mod Irak i 2003, blev SÆLEN sendt til Den persiske Golf for at kunne deltage i en eventuel væbnet konfrontation mod Irak. Under krigen mod Irak varetog SÆLEN en lang række overvågnings- og patruljeopgaver til stor tilfredshed for såvel Danmarks allierede som Danmark.

*I den nordlige ende af Bradbænken står en af reservekanonerne til kystforsvarsskibet PEDER SKRAM. Det er en 24 cm kanon L/43 M/06 anskaffet i skydebaneaffutage. Kanonen var i mange år opstillet ved Værftsbrogavten. I forbindelse med "Holmens udflytning" blev kanonen flyttet til Nyholm.
(Frank Horn 2008)*



20. Person- og vejnavne

Indtil begyndelsen af 1990'erne var alle veje og bygninger på Nyholm nummererede. I dag har alle veje navne. De to hovedveje er opkaldt efter Philip de Lange og Danneskiold-Samsøe. Af andre veje på Nyholm støder man på H.C. Sneedorffs Allé, Henrik Spans Vej, A.H. Vedels Plads, Henrik Gerners Plads og P. Løvenørns Vej.

Fabriksmester Knud Nielsen Benstrup (1692-1742) blev antaget som kadet i 1706 og udnævnt til sekondløjtnant i 1714. Beordres på udenlandsrejse for at gøre sig ”habil” i skibsbygning. I 1727 indberetter Admiralitet til kongen, at Benstrup er færdig i Holland og anbefaler, at han sendes til England, idet han da bør tilstræbe at komme på et togt med et særligt velsejlende skib og derefter blive i land et års tid for ”at observere deres principper og metoder” i skibsbygningen. Efter sin hjemkomst beordres han til snarest muligt at udarbejde tegning til og en model af et orlogsskib på nogle og halvtreds kanoner efter de principper han har lært i udlandet.

Fabriksmester Henrik Gerner (1742-1787) antages som kadet i 1756 og udnævnes til sekondløjtnant i 1763 og premierløjtnant i 1764. Får i 1768 tilladelse til at rejse udenlands for at uddanne sig i skibsbygning. Efter

ophold i England, Frankrig og Holland ansættes Henrik Gerner som fabriksmester i 1772 og medlem af Konstruktionskommissionen. Holder foredrag om vandbygningsvæsen og indsender i 1783 til Holmens chef et forslag til et hestepumpeværk til læsning af dokken. Henrik Gerner var en af dem, der mest opmuntrede de unge søofficerer til Søe-Lieutenant-Selskabets stiftelse i 1784 og fik derved stor indflydelse på disses uddannelse og udvikling. Som fabriksmester har han bygget 18 linieskibe, 10 fregatter foruden adskillige mindre skibe bl.a. flådebatteri nr. 1 til Københavns Sødefension.

Arkitekt Nicolas-Henri Jardin (1720-1799) blev født i Frankrig og var i sin karriere hofarkitekt i Danmark og Frankrig. Han introducerede klassicismen i Danmark. Han var blandt de mange arkitekter, der leverede udkast til Frederiks Kirken (Marmorkirken). Efter Laurids de Thurahs død blev Jardin 1760 hofbygmester med ansvar for de kongelige slotte; herunder Fredensborg Slot, som han ombyggede i 1756. Han bestred posten indtil 1770.

Jardin tog sin afsked i 1771, forlod Danmark og vendte tilbage til Frankrig. Samme år blev han medlem af Det franske Akademi, og i maj 1778 blev han udnævnt til hofarkitekt for

kong Ludvig 16. af Frankrig.

Arkitekt Philip de Lange (ca. 1705-1766) blev uddannet som murer i Holland. Han kom til København i 1729 og oparbejdede hurtigt en betydelig virksomhed som arkitekt. Han skabte et stort antal bygningsværker og er den af 1700-tallets arkitekter, der har haft størst betydning for den bygningsmæssige udvikling på Holmen. Arsenalets to hovedfløje og mellemliggende portparti er opført 1742-45, Nyholms Hovedvagt er fra 1744-45 og Nyholms Mastekran byggedes i 1749. Hovedmagasinet og Takkelloftet på Frederiksholm opførtes i 1767-72.

Kontreadmiral Poul de Løvenørn, direktør for Søkartarkivet (1751-1826). Han begyndte som 8-årig på Søkadet-akademiet. Udnævntes til sekondløjtnant i 1770, premierløjtnant i 1776 og kaptajnløjtnant i 1781. Poul Løvenørn tilbragte nogle år i fransk tjeneste og fra den tid stammer et antal rapporter om navigation og maritim teknologi. Han udnævntes til kaptajn i 1789 og kommandørkaptajn i 1797. Udpeget som formand for en kommission angående navigationsskolers oprettelse og organisation. Blev som kommandør beordret til at organisere et Kystudkigsvæsen af Lodserierne og blev som kontreadmiral deputeret i General Toldkammer- og Kommerce-Kollegiet. Løvenørn ydede en stor indsats, og

er efterfølgende blevet betegnet som grundlægger af Fyr- og Vagervæsenet.

Frederik greve Danneskiold-Samsøe (1703-1770). Efter en længere uddannelsesrejse i Europa blev han assessor ved Højesteret i 1730 og i 1735 udnævntes han til overkrigssekretær for Søetaten og året efter ”intendant de marine” svarende til Marineminister. Fik omlagt Søetatens administration, hvorved besparelser og øget effektivitet blev opnået. Blandt hans første opgaver var konstruktion af en dok til Flådens skibe. Derefter fulgte en renovering og udbygning af Nyholm samt en etablering af en samlet plan for Flåden. Forbedrede søofficersuddannelsen, indførte eksamen og sørgede for at udruste et skoleskib til kadetterne.

Kaptajn Johan Christian von Schrødersee (1754-1801). Kadet i 1769 og sekondløjtnant i 1773. Blev afskediget i 1796 efter ansøgning på grund af dårligt helbred. Opholdt sig på batteriet Sixtus sammen med kronprinsen, da der kom besked om, at chefen for blokskibet INDFØDSRETTE, kaptajn A. de Thurah var faldet. På kongens ordre overtog Schrødersee kommandoen, men blev dræbt af en fjendtlig kugle på dækket af blokskibet, da han trådte ombord.

Kontreadmiral Hans Christian Sneedorff (1759-1824) blev kadet i 1771, sekondløjtnant i 1776 og premierløjtnant i 1781. Blev i 1776 udpeget som konstruktionselev under vejledning af fabrikmester Henrik Gerner. Var i september 1784 medstifter af Sø-Lieutenant-Selskabet. I 1789 blev han udnævnt til kaptajnløjtnant og næstkommanderende ved Søkadetakademiet. Udnævnt til kaptajn i 1796 og året efter overtager han posten som chef for Søkadetkorpset. Sneedorff blev udnævnt til kommandør i 1811 og kammerherre i 1813. I 1816 udnævntes han til kontreadmiral.

Admiral Henrik Span, født i Holland (1634-1694). Gik som dreng i koffardi og kom senere i hollandsk orlogstjeneste. Blev overkonstabel i 1659 og deltog under admiral de Ruyter, da en hollandsk flådestyrke blev sendt til Danmark. Medvirkede ved Nyborgs indtagelse den 15. november 1659. Udnævntes til kaptajn i den hollandske marine og var chef under søslagene mod England. Blev bemærket af admiral Cornelis Tromp og udnævntes til kommandør. Den 17. maj 1677 blev han antaget som kaptajn af 1. klasse i dansk orlogstjeneste og beordret som chef for orlogsskibet NORSKE LØVE, med hvilket han deltog i Slaget i Køge Bugt. Henrik Span forblev i Danmark og sejlede flere år som eskadrechef under Niels Juel. Henrik

Span udnævntes som Chef for Holmen den 11. marts 1690 og indgav forslag til et 90 kanoners skib, linieskibet DANNEBROG og et forslag til den første flydedok. Linieskibet søsattes som det første orlogsskib på byggebeddingen på Nyholm.

Admiral Ulrich Friderich Suhm (1686-1758). Kadet i 1701, sekondløjtnant i 1709. Tilladelse til tjeneste i England og Holland 1705-09. Chef for Holmen. Kaptajnløjtnant i 1711 og kaptajn i 1715. Kommandørkaptajn i 1723 og chef for orlogsskibet Slesvig. Ansat som Holmens Chef i 1735 og udnævntes til viceadmiral i 1739. Blev afskediget i 1743 fordi han havde ført uberettiget klage over, at Frederik greve Danneskiold-Samsøe skulle have forsømt havnen og dokken. En klage som han i kongens nærværelse, konfronteret med greven, ikke kunne bevise. Efter Frederik V's tronbestigelse og Danneskiold-Samsøes fald blev han genantaget og ansat som Holmens chef indtil 1756, hvorefter han blev deputeret i Admiralitets- og Generalkommissariatskollegiet.

Fabrikmester Diderich de Thurah (1704-1788). Oprindeligt landkadet, men overførtes i 1723 til Søetaten, fordi han havde udarbejdet en kunstfærdig model i rav af orlogsskibet ANNE SOPHIE, som blev præsenteret for kongen. Det bestemtes, at han

skulle uddannes i skibskonstruktion og han studerede derefter skibsbyggeri i England. Efter hjemkomst kom han til tjeneste hos overfabrikmester Benstrup. Udnævntes til premierløjtnant i 1732 og kaptajnløjtnant og fabrikmester i 1734. Kaptajn i 1735 og kommandørkaptajn i 1738. Afskediget i 1758 som fabrikmester og udnævntes til Kommandant på Toldboden.

Viceadmiral Aage Helgesen Vedel (1894-1981) blev kadet i 1912 og fik i 1917 ansættelse ved Kadetskolen.

Vedel havde en række udkommandoer

blandt andet med orlogsskibet NIELS IUEL til Sydamerika. Aage Vedel blev udnævnt til viceadmiral og Chef for Søværnskommandoen samt Direktør for Marineministeriet den 1. september 1941. Den 30. maj 1943 udstedte han Søværnskommandoens forholdsordre for søværnets udrustede enheder med henblik på at forhindre, at Flådens skibe i givet fald skulle falde i besættelsesmagtens hænder og lod foretage forberedelser til som sidste udvej at sænke dem. Den 29. august 1943 gav han ordre til at udføre ordren.



Viceadmiral A. H. vedel, 1941.



Velkommen til Nyholm, som er den ældste og nordligste af de øer, som Flåden siden 1690 har brugt som sin base, da forholdene på Gammelholm midt i København blev for trange.

Dette hæfte er blevet til på initiativ af Selskabet Orlogsmuseets Venner/Marinehistorisk Selskab og er skrevet af kommandør Henrik Muusfeldt. Det er udgivet i forbindelse med Flådens 500-års jubilæum i 2010.

Hæftet er tænkt som en praktisk guide, man kunne have med under en spadseretur rundt på Nyholm. De forskellige bygninger, galionsfigurer og mindesmærker er beskrevet med formål, byggeår og meget mere.

Med venlig hilsen og god fornøjelse
Poul Grooss, kommandør

ISBN: 87-991490-9-5
EAN: 9788799149094